INTERVIEW Bezoek Napoleon in 'roadmovie' Gerben Bakker

'Napoleon blijft relevant voor het leven van nu'

Weinig figuren uit het verleden spreken zo tot de verbeelding als Napoleon Bonaparte. Toen Frankrijk begin negentiende eeuw Nederland 'overnam', besloot de keizer er eens een kijkje te nemen. In een maand tijd bezocht hij vele plaatsen, van Leiden tot Den Helder. Gerben Bakker (44) uit Hoorn wilde daar meer van weten.

Jaap Stiemer

Gerben Bakker bij het Statenlogement in Hoorn. In 1811 bezocht Napoleon Hoorn zeer kort. FOTO MEDIAHUIS / JAAP STIEMER

Hoorn ■ Bakker is vrijwilliger bij Streekomroep West-Friesland. Zijn interesse in het bezoek van Napoleon aan Nederland mondde uit in een intensief project, waaraan twee jaar is gewerkt. Vanaf 19 november is het resultaat, een documentaireserie, niet alleen bij Streekomroep West-Friesland te zien, maar ook bij de Noord-Hollandse omroep NH Nieuws en verschillende andere streekomroepen hier.

Gerben Bakker had eerder projecten gedaan bij de Streekomroep. Toen de vraag kwam of hij nog een plan had, kwam hij met de suggestie het bezoek van Napoleon aan Noord-Holland uit te diepen in een documentaireserie. „Een beetje grootheidswaan heb ik wel", zegt hij. „Ik heb grote interesse in geschiedenis en in het goede leven. De serie moest dus beginnen in Parijs." En zo geschiedde.

Met één cameraman ging hij op pad naar de Franse hoofdstad. In de serie, die 'Liberté' is gaan heten, is onder meer te zien hoe Bakker de graftombe van Napoleon bezoekt en hoe er in een klassieke Citroën Traction Avant koers wordt gezet naar Nederland. Daar werd het team van de Streekomroep weer actief, wat resulteerde in een zeer informatieve, maar ook aantrekkelijk ogende serie die op de landelijke tv niet zou misstaan.

Koets

Napoleon bezocht Nederland in het najaar van 1811. Via Zeeland reisde hij naar het noorden, waarbij hij via Utrecht en Amsterdam naar het noordelijkere deel van Noord-Holland trok. Het doel: inspecteren hoe zijn nieuwverworven gebied erbij lag en wat de voordelen waren die hij hier kon halen. Onder meer Muiden, Naarden, Zaandam, Broek in Waterland, Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Den Helder, Alkmaar, Bergen, Haarlem, Leiden en Gouda werden met een bezoek vereerd. Dat leidde in al die plaatsen tot een verhoogde staat van opwinding, die in lang niet alle gevallen gerechtvaardigd bleek. Bijvoorbeeld in Hoorn en Alkmaar kwam de keizer niet of nauwelijks zijn koets uit.

Op Jezus Christus na zijn er over niemand uit de geschiedenis zoveel boeken geschreven als over Napoleon, merkt Gerben Bakker in de serie op. Het boek 'Napoleon in NL' van Roy de Beunje en Anja Krabben vormde het uitgangspunt van de speurtocht. Volgens Bakker is een serie over de Franse keizer interessanter dan over welke heerser van vroeger tijden dan ook. „In dat boek kun je zien dat Napoleon over dezelfde stenen heeft gelopen als wij nu doen", zegt hij. „Het is daardoor een aantrekkelijk verhaal om in te duiken. En de verhalen rond zijn persoon zijn nog steeds relevant voor het leven hier en nu."

Visionair

Hoewel een niet onomstreden figuur, wordt Napoleon door diverse geïnterviewden in de serie gezien als een visionair. Op het gebied van wetgeving en administratie (bekend is dat hij het laten registreren van een achternaam verplicht stelde), maar ook als strateeg. Dat hij de grondlegger was van de fortificaties in Den Helder komt in de serie uitgebreid aan bod, inclusief de pijnlijke kanten daarvan: vele Spaanse dwangarbeiders gingen er tijdens het harde werk in de noordelijke duingebieden aan onderdoor. Maar ondertussen wist Napoleon ook Noord-Hollandse ambachtslieden te mobiliseren om te helpen bij het bouwen van wat nu de marinehaven is in 'het Gibraltar van het Noorden', zoals hij het noemde.

„Hij was een vat vol tegenstrijdigheden", is de conclusie van Bakker. „Het was een boerenpummel die zichzelf tot keizer kroonde. Hij was verlicht, maar toch ook een dictator. Het werd een centrale vraag in de serie: was hij een boef of een held? Hij was in ieder geval een controlfreak, die zich heel bewust was van de beeldvorming rond zijn persoon. Dat is terug te vinden in wat hij over zichzelf heeft geschreven toen hij in ballingschap zat. Hij sprak persoonlijk met de militairen waarmee hij op pad ging. Dat deed niemand in die tijd. Maar daardoor was hij altijd wel goed geïnformeerd."

> Ik heb grote interesse in geschiedenis, maar ook in het goede leven. De serie moest dus beginnen in Parijs

Zijn bezoek aan Nederland had als doel zich te informeren, maar ook om te kijken of er in het 'land van de VOC' verborgen rijkdommen te halen waren. Ook wilde hij weten hoe hij vanuit Holland wat kon doen aan de handelsoorlog met Engeland die gaande was. Het versterken van Den Helder hoorde bij die strategie. Ondertussen stelde hij zich in het Teylers Museum in Haarlem op de hoogte van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen en bezocht hij in Zaandam als toerist het Czaar Peterhuisje, waar hij zijn handtekening op een van de muren zette. Op de terugweg naar het zuiden verbleef hij onder meer anderhalf uur in Leiden, waar hij audiëntie hield.

Prestatie

Alle streekomroepen in Noord-Holland zijn betrokken geweest bij de productie en zij zenden de serie (of delen) uit. NH Nieuws brengt de achtdelige reeks vanaf 19 november, met elke donderdag een aflevering. Deze wordt daarna herhaald en de serie zal op YouTube te bekijken zijn. Volgens Bakker een bijzondere prestatie van de omroepen, die nog niet eerder op deze schaal samenwerkten.

Het reconstrueren van het bezoek van Napoleon was voor Bakker enorm leerzaam en plezierig. „Ik sta met mijn kop voor de camera, maar met het hele team hebben we veel plezier gemaakt. Toen we die antieke auto ophaalden in Parijs hield hij er vlak na vertrek midden op de weg al mee op. We hebben toen moeten duwen met de portieren open en moesten in de rijdende auto springen. Op het moment zelf heel spannend en achteraf een mooi verhaal. De montage, op een bloedhete zolder afgelopen zomer, was een enorme klus. Het is een roadmovie geworden, wat ik ook voor ogen had. Er is door iedereen veel geïmproviseerd, veel fragmenten zijn heel spontaan opgenomen."

„Ik heb veel geleerd over het gebied waar Napoleon zijn bezoeken bracht en kwam op plekken waar ik nog nooit was geweest. Ik merkte dat Napoleon in Nederland echt nog cultuurgoed is. Het leeft onder de mensen, ook doordat wat hij heeft neergezet nog steeds relevant is. Ik ben een liefhebber van geschiedenissen waarmee mensen zich kunnen identificeren. Dat wil ik brengen zonder al te veel moeilijke termen te gebruiken. Ik denk dat dat goed gelukt is."